

Gospodin hoda ulicama svijeta jer njegovo nebo je zemlja

Prof. emer. dr. sc. Stipan Jurič, OP

Dominikanski samostan, Ul. Svetog Dominika 4, Dubrovnik

E-mail: stipejuric2@gmail.com

Sažetak

Autor se u ovom članku usredotočuje na Lukin izvještaj o dvojici učenika putnika (24, 13-35) koji se podvečer na dan Uskrsa vraćaju u selo Emaus i kojim se na putu pridružuje neznamac. Dok su išli putem Isus govori tri puta, preuzima inicijativu dijaloga koji se ubrzo pretvara u aktivnu katehezu. Budući da je dan bio na izmaku, pozivaju neznanca kao gosta u kuću. U njemu prepoznaju uskrsloga Krista, i to za stolom dok je lomio kruh za vrijeme večere u njihovoj kući. Na to on iščezne pred njihovim očima. Riječ je o veoma dirljivoj i istodobno radosnoj zgodi koju sadrži jedino treće evanđelje. Ona odaje Lukin stil koji je najbolji među evanđelistima i njegovo teološko zanimanje za Jeruzalem koji spominje tri puta. Iz tog teološkog razloga učenici putuju iz Jeruzalema u Emaus i iz istog teološkog razloga se vraćaju u Jeruzalem, nakon što su prepoznali Isusa kod stola, gdje završava njegovo pripovijedanje ukazanja. U svom izlaganju autor na osobit način upravlja pozornost na kontraste što se protežu duž čitavog pripovijedanja i koji daju plastičnost Lukinu izvještaju. Tako s jedne strane imamo sporo i beznadno putovanje iz Jeruzalema u Emaus, snuđenost, obeshrabrenost, malovjernost i bezumnost dvojice učenika, suprotno poimanje i tumačenje Isusove smrti, a s druge strane sretan završetak priče; učenici se žurno i oduševljeno vraćaju iz Emausa u Jeruzalem, srce im gori i pliva u duhovnoj radosti i nadi.

Ključne riječi: Emaus, put, nada, Pismo, euharistija

The Lord Walks the Streets of the World because His Heaven is the Earth

Summary

The author focuses on Luke's account of two disciples (24: 13-35) returning from Jerusalem to the village of Emmaus on the evening of the day of the resurrection, i.e., Easter. Along the way, they were joined by a stranger. As they go down the road together, the stranger speaks three times, taking the initiative in a discourse that soon turns into active catechesis. As it was nearly evening, they invited the stranger to stay with them. While he was at table with them, he took the bread and said the blessing, then he broke it and gave it to them. Only then were their eyes opened and they recognized Jesus, who vanished from their sight. This moving but joyful story reveals Luke's style, which is the best among the evangelists, and his theological interest in Jerusalem, which he mentions three times. For this theological reason, the disciples had traveled from Jerusalem to Emmaus and for the same reason returned to Jerusalem after recognizing Jesus at the table, where Luke's narrative of the apparition ends. The author particularly focuses on the contrasts throughout the story, which impart literary beauty to Luke's account. On the one hand, there is the very slow and dejected walk from Jerusalem to Emmaus, faces downcast, sadness, melancholy, the unbelief of the two disciples, their erroneous interpretation of Jesus' death and, on the other hand, the happy ending of the story, the immediate and enthusiastic return of the disciples from Emmaus to Jerusalem, their hearts filled with spiritual joy and hope.

Keywords: Emmaus, road, hope, Scriptures, Eucharist

Uvod

Uskrsnuće Kristovo je Božje spasiteljsko djelo na kojem počiva cjelokupno propovijedanje prve Crkve: „Ako pak Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje naše, uzalud i vjera vaša“ (1 Kor 15, 14). Otajstvo uskrsnuća Kristova zbiljski je događaj s povijesno ustanovljenim očitovanjima, kako svjedoče novozavjetni pisci: „Njima je poslije svoje muke mnogim dokazima dokazao da je živ, četrdeset im se dana ukazivao i govorio o kraljevstvu Božjem“ (Dj 13; usp. 1 Kor 15, 5-8). Uskrsli Krist je dakle središnja stvarnost. Vjera u uskrslog Isusa, koja je postala središtem kršćanske vjere i nade nakon što se Krist sam vratio u život, nije bila neka subjektivna pojava koja se rodila iz pukog očekivanja. O tome svjedoči i Lukin izvještaj o Isusovu ukazanju dvojici 'snuždenih' učenika na putu u Emaus (24, 13-35) koji ćemo sada u našem izlaganju podrobno obraditi. Potres izazvan mukom bio je tako velik da učenici nisu odmah povjerovali vijesti o Uskrsnuću (usp. Mt 28, 17; Mk 16, 11.14; Lk 24, 11.41; Iv 20, 24-29). Evanđelja nam također pokazuju učenike potištenima, kao primjerice učenici iz Emausa koji su bili snuždena lica, izgubili svaku nadu da će vidjeti slavodobiće Mesijino. Kad im se Isus daje u svojoj riječi, njegova tumačenja ih pripravlja na vjeru. No sama tumačenja ih nisu posvema uvjerila. Oni su Gospodina prepoznali tek u lomljenju kruha. Ovaj izvještaj neusporedive ljepote¹ svojstven je sv. Luki. Kao zoran dokaz njegove književne vještine, izvještaj se može smjestiti na istu razinu prispodobe o milosrdnom ocu (Lk 15, 11-32) ili njegova putnog dnevnika o Pavlovu putovanju u Rim (Dj 27, 1-28, 16). U njemu Lukin stil i umjetnička kreativnost, njegov književni i teološki ukus dosežu svoj vrhunac. Izvještaj je istodobno kateheza i liturgija, koji nema ništa apologetskog; umjesto toga, predstavlja se kao dirljiva priča o susretu uskrslog Isusa i dvojice iz apostolske zajednice².

1. Prvi dan novog doba – nedjelja

Luka se, kako se čini, oslanjao na neovisan izvor za događaje Uskrsa. Naime, njegovo se pripovijedanje odvija u cijelosti tijekom jednog dana, točnije rečeno, prvoga dana u tjednu koji odgovara kršćanskoj nedjelji ili Uskrsu. Ovo je prvi dan novog doba – nedjelja – koji će Crkva postaviti kao svoj prvotan blagdan, kao svoju novu subotu nebeskog odmora i radosti. Uspoređujući njegov izvještaj o ukazanju učenicima na putu u Emaus s pripovijedanjem o Isusovu ukazanju jedanaestorici u drugim evanđeljima (Mt 28, 16-20; Mk 16, 14-18; Iv 20, 19-29) zamjećujemo brojne razlike. Dvojica učenika koje spominje Luka u svom izvještaju nisu vođe zajednice, već predstavljaju sve Isusove sljedbenike, što hoće reći da ukazanje nije namijenjeno apostolskom zboru već učenicima općenito. Kao i kod drugih privatnih ukazanja, pripovjedač se nadasve zaustavlja na prepoznavanju onoga koji se ukazuje.

Spomenuti Lukin neovisni izvor ili tradicija za događaje Uskrsa, prije nego što je došao do njega, bio je sasvim sigurno izmijenjen pod utjecajem liturgijskog slavljenja euharistije koje je bilo u središtu života apostolske Crkve. Baš zato što je u euharistijskom slavljenju Krist svojom riječi i vazmenim otajstvom bio prisutan, to je bio i najvažniji bogoštovni čin života prvih kršćana. Trag koji upućuje na to da je tradicija za događaj Uskrsa došla do Luke izmijenjena pod utjecajem slavljenja euharistije u prazajednici jest prisutnost istog slijeda u njegovu pripovijedanju ukazanja dvojici učenika na putu u Emaus. Najprije imamo tumačenje Pisama: „A on će im: O bezumni i srca spora da vjerujete što god su proroci navijestili! Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu? Počevši tada od Mojsija i svih proroka, protumači im što u svim Pismima ima o njemu“ (rr. 25-27). Zatim slijedi lomljenje kruha: „Dok bijaše s njima za stolom, uze kruh, izreče blagoslov, razlomi te im davaše“ (r. 30). Iz današnje perspektive

1 U tom smislu J. M. Creed može kazati da „in this story Luke's artistic powers are seen at their height“, *The Gospel according to St. Luke*, London, Macmillan, 1930, str. 290.

2 Prema nekim bibličarima, gotovo je sigurno da je Luka dobio svoje informacije od jednog od dvojice učenika, a vjerojatno i pismeno, jer izvještaj kao takav se doima kao osobno iskustvo. Ako se to prihvati, onda se Kleofa može smatrati pripovjedačem, jer Luka bi znao i vjerojatno bi imenovao osobu od koje je primio izvještaj. Tako npr. A. Plummer, *Gospel According to S. Luke*, (ICC), Edinburgh, T & T. Clark, 51922, str. 551.

slavljenja euharistije taj slijed izgleda ovako: čitanje i tumačenje biblijskih tekstova ili služba riječi; slijedi lomljenje kruha ili euharistijska služba.

2. Dvojici učenika na putu u Emaus pridružuje se neznamac

Događaj ukazanja o kojemu Luka pripovijeda dogodio se dakle „toga istog dana“ (r. 13), što će reći na dan uskrsnuća Kristova, u podvečer: „Uto se približiše selu kamo su išli, a on kao da htjede dalje. No oni navaljivahu: Ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku. I uniđe da ostane s njima“ (rr. 28-29). Pored vremenskih okolnosti, Luka u izvještaju donosi i točno geografsko okruženje. Dvojica su učenika „putovala u selo koje se zove Emaus, udaljeno od Jeruzalema šezdeset stadija“³ (r. 1). Slijedi prikaz njihova susreta s Isusom dok su išli putem: „Razgovarahu međusobno o svemu što se dogodilo. I dok su tako razgovarali i raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima. Ali prepoznati ga - bijaše uskraćeno njihovim očima“ (rr. 14-16). Uskrsnuće Kristovo naime nije bilo povratak zemaljskom životu, kao što je to bilo uskrišenje mladića iz Naima (Lk 7,11-17), ili uskrišenje kćeri Jairove (Mk 5, 21-24, 35-43 i par.) i uskrišenje Lazara (Iv 11, 1-44). Sva tri spomenuta uskrišenja bili su čudesni događaji, ali osobe na kojima se čudo dogodilo našle su iznova, moću Isusovom, običan zemaljski život. Iako je Isus ostao isti, tijelo se Uskrsloga nalazi u novom stanju koje mijenja njegov izvanjski lik i oslobađa ga od fizičkih zakona ovog svijeta.

Dok su išli putem Isus govori tri puta preuzimajući inicijativu dijaloga. Najprije propituje: „Što to

putem pretresate među sobom?“ (r. 17a), zatim postavlja pitanje: „Što to?“ (r. 19a), da bi na kraju dvojici 'bezumnih i srca spora da vjeruju' dao objašnjenje Kristova otajstva, tumačeći im sve što u svim Pismima od Mojsija i svih proroka ima o njemu (rr. 25-27). Njih dvojica, točnije rečeno jedan od njih, imenom Kleofa⁴, istupaju dva puta: „Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu te ne znaš što se u njemu dogodilo ovih dana?“ (r. 18), zatim: „Pa ono s Isusom Nazarećaninom, koji bijaše prorok – silan na djelu i na riječi pred Bogom i svim narodom: kako su ga glavari svećenički i vijećnici naši predali da bude osuđen na smrt te ga razapeli. A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela. Ali osim svega toga ovo je već treći dan što se to dogodilo. A zbuniše nas i žene neke od naših: u praskozorje bijahu na grobu, ali nisu našle njegova tijela pa dođoše te rekoše da su im se ukazali anđeli koji su rekli da je on živ. Odoše nato i neki naši na grob⁵ i nađoše kako žene rekoše, ali njega ne vidješe“ (rr. 19-24).

2.1. Dijalog postaje aktivna kateheza

Učenici iz Emausa, žrtve tuge, očaja i osjećaja kraja, nepopravljivog poraza i neizlječive boli, idu dobar dio puta s Isusom i ne prepoznaju ga. Oni znaju sve o povijesnom Isusu, znaju sva djela njegova života, „ali prepoznati ga - bijaše uskraćeno njihovim očima.“ U svom suputniku osjećaju nešto što ih zanosi, osvaja i tješi, od njega primaju neku vrstu nevidene biblijske kateheze o Sluzi Gospodnjem i njegovoj patnji koja vodi u slavu, učenje koje oduševljava i izaziva vatru u srcu, ali možda ne raspršuje sve njihove sumnje i ne otklanja njihov unutarnji

3 Nešto preko 12 km zapadno od Jeruzalema. Slabije posvjedočena varijanta govori o 'sto šezdeset' stadija. Nije sigurno gdje se točno nalazilo to selo. Neki rukopisi kao i neki bibličari izjednačuju ga s mjestom u Judeji (1 Mak 3, 40.57), 24 km zapadno od Jeruzalema. Ondje je ležalo selo 'Amwas koje je 1967. potpuno razrušeno. Drugi napućuju današnji El-Kubejbeh, 12 km od Jeruzalema, zatim Abu Ghosh i Qaloniye. Bilo kako mu drago, treba naglasiti da većina arheologa i bibličara nisu složni gdje je bio Emaus. Više o ovome, usp.: G. Bataini, "L'Emmaus del Vangelo (Luc. 24,13-35)", u *Divus Thomas* 3/21-23 (1944-1946) 96-123; E. F. F. Bishop, "Where Was Emmaus? Why Not 'Imwas?"; u *Expository Times* 55 (1943-1944) 152-153; A. Brunot, "Emmaüs, cité pascale de la fraction du pain", u *BTS* 36 (1961) 4-11; K. W. Clark, "Emmaus", u *IDB* 2, Nashville, Abingdon, 1962, str. 97-98; R. M. Mackowski, "Where is Biblical Emmaus?", u *Science et esprit* 32 (1980) 93-103.

4 Učenik Kleofa, koji se nigdje više ne spominje u Novom zavjetu, svakako se ne smije poistovjetiti s mužem Marije Kleofine (Iv 19, 25). Prema staroj predaji koju prenosi hereziolog Hegesip (kojeg citira Euzebije Cezarejski, *Historia Ecclesiastica* III, 11, 1), taj je Kleofa bio Josipov brat i Isusov stric. Zacijelo otac Gospodinove braće Šimuna i Jude (usp. Mk 6, 3). Zanimljivo je da Luka ništa ne kaže tko je drugi učenik i Isusov subesjednik na putu u Emaus.

5 Ovdje vjerojatno imamo prisjećaj na Petrov i Ivanov pohod o kojemu izvještava Iv 20, 3-10.

otpor. Prepoznaju ga tek za stolom u činu lomljenja kruha.

Liturgija puta otvara liturgiju nade. Dvojica učenika izvještavaju stranca suputnika o događaju koji je loše završio, o ljubavi koja je rezultirala neuspjehom, pravom iluzijom: „A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela“ (r. 21). Nakon toga Isus preuzima riječ: „A on će im: O bezumni i srca spora da vjerujete što god su proroci navijestili!“ (r. 25) i počinje tumačiti kako je Mesija morao trpjeti, čita bol i ljubav, čita život Božjom riječju. Ta ‘služba Riječi’ stvara zajedništvo između Isusa i dvojice učenika, njegovih suputnika i subesjednika. Ovdje treba istaknuti važnost starozavjetnih biblijskih tekstova koje kršćani odveć često ne uzimaju u obzir. Ta aktivna kateheza ističe probleme, nade, frustracije; preuzima ih i daje im odgovor koji dolazi od ‘protumačene’ riječi Božje.

Dijalog između dvojice učenika i Isusa karakteriziraju suprotna tumačenja Isusove smrti. Za dva učenika ovo je tragedija, kraj ‘proroka’ koji bijaše silan na djelu i na riječi pred Bogom i svim narodom i za kojeg su se nadali da je Mesija. Iz Pisama Isus svoju smrt tumači kao nužnost, kao određeni način na koji je Mesija trebao „ući u svoju slavu“. I baš u trenutku tumačenja Pisama, duša dvojice putnika počinje se pomalo smirivati i razvedravati jer otkrivaju neizmjernu istinu: tu je Božja ruka, a položena je tamo gdje se čini nemoguće, na križ. Tu je Božja ruka, toliko je skrivena da se čini da je odsutna, ali ona tka zlatnu nit unutar platna svijeta, tka je od najniže točke, od križa. Mi stalno nešto zaboravljamo: što je Božja ruka više skrivena, to je moćnija. Što je Božja ruka tiša, to je učinkovitija. Tiha glazba udara u strune srca. Gromoglasna ih kida.

Prekretnica izvještaja o ukazanju Isusa učenicima na putu u Emaus dolazi dakle od križa, kao i svaka velika prekretnica našeg života. Križ je jedina riječ koju treba poslušati, čuvati, temeljito istražiti, razumjeti, moliti. I srce počinje

gorjeti: postoji put, nada, netko tko vodi. Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma i smisao života? Dar Duha i danas je taj žar srca, ta ražarenost koju u nama Riječ Božja, glas nekog od njegovih sinova ili proroka ponovo užije i rasplamsava.

Luka u ovom izvještaju pripovijeda ne samo o putovanju dvojice učenika prema Emausu, nego i o putovanju prema užizanju srca dvojice utučenih, neutješivih učenika, koji su se snuždeno zaputili s one strane sna koji je završio u krvi. Dvojica su, idu zajedno, dijele istu bol, sposobni slušati i prihvaćati jedan drugoga. I evo prilazi im neki neznanac, mala zajednica koja stvara zajednicu. Gospodin Isus hoda ulicama svijeta jer je njegovo nebo zemlja, njegovo nebo su drugi, njegovo nebo smo mi. Prebiva u koracima tražilaca i sjedi s desne strane svakoga od nas. Govori ti u onome koji već putuje s tobom ili dijeli život s tobom, u tvome domu, na tvome radnom mjestu.

2.2. Euharistija stvarnost eshatološkog svijeta

„A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela“ (r. 21a). Dvojica snuždenih učenika pratili su Isusov čudesni život, doživjeli crni dan Velikog petka, čuli su da je uskrsnuo; ali nisu vjerovali. Nadali su se od njega nemogućemu; međutim, na dan njegova razapinjanja sve su se nade ugasile: očekivali su spasitelja na zlatnom prijestolju, a ne na drvetu prokletstva i sramote. Uzalud im Isus pokušava otvoriti oči, povratiti vjeru; tumači im Pisma, Božji plan spasenja. Bio je potreban križ da dođe uskrsnuće, Veliki petak da svane uskrsno jutro: „Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu?“ (r. 26). Dva malovjernika mišljenja su – nije to bilo potrebno. Kakav je to Mesija što visi na križu? Ludost i sablazan! Bili su ljudi „bezumni i srca spora da vjeruju.“⁶

Nakon što je dijalog završio, dvojica učenika pozivaju Isusa da ostane s njima. U tom trećem dijelu izvještaja imamo znak prisutnoga Krista

6 Pogrešno tumačenje Isusove smrti od strane dvojice učenika, veli E. Earle Ellis, proizašlo je iz pogrešna mesijanskog očekivanja. A to je opet imalo svoje korijene u pogrešnom razumijevanju Pisama, *The Gospel of Luke*, (NCBC), Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1996, str. 276.

koji blagoslivlja, lomi i daje kruh, drugim riječima kazano, imamo Lukinu teologiju i praksu Crkve. Tek za stolom kod blagoslova kruha putnici u Emaus shvaćaju da je neznamac, njihov suputnik i subesjednik, Isus. U njemu prepoznaju uskrsloga Krista, i to po načinu kako je lomio kruh za stolom, za vrijeme večere u njihovoj kući: „Uto im se otvore oči te ga prepoznaše“ (r. 31a). Što je svjedočanstvo da su došla mesijanska vremena pa oči slijepih mogu vidjeti. Ali Isus, tek što su ga prepoznali, iznenada odlazi. To je zato što uskrsnuće provaljuje u ljudsku povijest, ali ne pripada ovome svijetu, pripada sferi Božjoj. Uskrsnuće nije ponovno oživljavanje, povratak u život leša. Uskrsnuće nije vraćanje natrag, već hod, stupanje ka naprijed, ulazak u svijet života, u dimenziju nad kojom smrt više nema moć. Isus je ušao u nju jednom zauvijek i otvorio put; otvorio i za sve ostale ovu pobjedu nad smrću. Svatko će od nas još morati učiniti taj prijelaz iz ovoga u vječni život, kada dođe njegov čas, ali pri prelasku praga neće biti sam. Zemaljska smrt nije ukinuta, ostaje diskontinuitet i misterij. No ona je pobijeđena, izgubila je svoj prijeteci naboj.

Izricanje blagoslova te lomljenje i davanje kruha pomalo prisjeća na euharistijski obred koji se u počecima nije slavio u Hramu, nego u privatnim kućama i nije bio odijeljen od uobičajenih zajedničkih blagovanja (usp. 1 Kor 11, 20-34). Budući da izričaj 'lomljenje kruha' Luka upotrebljava također u Dj 2, 42, moguće je da on ovdje misli na euharistiju,⁷ ali i ne mora. Moguće je da je riječ o običnom obroku u običnoj kući i da su dvojica učenika u trenutku kad se lomio i dijelio obični kruh prepoznali Isusa. Ponetko sugerira i to da su možda ta dvojica bili prisutni u trenutku umnažanja kruha kad je Isus nahranio pet tisuća ljudi. A kako je Isus lomio kruh u njihovoj kući, oni su ponovo prepoznali njegove ruke. Veoma je važno imati na umu da mi nismo u zajedništvu s Kristom samo za pričesnim stolom; možemo biti u

zajedništvu s njim i za obiteljskim stolom. On nije samo domaćin u svojoj Crkvi; on je gost u svakom domu.

3. Žurni povratak u Jeruzalem

Luka završava svoje živahno pripovijedanje o dvojici učenika na putu u Emaus na najljepši mogući način: „Uto im se otvore oči te ga prepoznaše, a on im iščeznu s očiju. Tada rekoše jedan drugome: Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma? U isti se čas digoše i vratiše u Jeruzalem“ (rr. 31-33a). Ovdje upada u oči razlika između sporog i beznadnog putovanja od Jeruzalema do Emausa, s jedne strane, te žurnog povratka u Jeruzalem ispunjena vjerom, nadom i velikom radošću, s druge strane. Bilo je to novih 12 km pješačenja natrag do Jeruzalema, ali nisu mogli zadržati radosnu vijest za sebe. Kada su primili radosnu vijest i kad im je srce, vidjevši Gospodina, preplavila bujica radosti, odmah su se požurili da je podijele s drugima. Kršćanska poruka nikada nije u potpunosti naša dok je ne podijelimo s nekim drugim.

Kad su stigli u Jeruzalem, tu „nađoše okupljenu jedanaesticu i one koji bijahu s njima“ (r. 33b). Crkva je već sabrana i naviješta uskrsnuće Kristovo: „Doista uskrsnu Gospodin i ukaza se Šimunu!“ (r. 34). Tu će poruku također njih dvojica odmah potom posvjedočiti i potvrditi: „Nato oni pripovjede ono s puta i kako ga prepoznaše u lomljenju kruha“ (r. 35). Jeruzalem je geografsko-teološko središte Lukina evanđelja. Započinje u Jeruzalemu, u Hramu (1, 5-22) i završava u Jeruzalemu, u Hramu, u radosti i hvaljenju Boga (24, 52-53). Osim toga, sveti je grad mjesto gdje se ima dovršiti spasenje (9, 31; 13, 33; 18, 31; 19, 11).

Ovo je dakle jedan od brojnih Lukinih divnih izvještaja za sva vremena u kojem prepoznajemo njegov stil kao najbolji među evanđelistima. Govori nam o dvojici Isusovih učenika koji su

⁷ Ovaj prizor Krista koji sjeda za stol s učenicima iz Emausa, uzima kruh, izriče blagoslov, lomi kruh i daje im ga (r. 30), veli J. A. Fitzmyer, ne samo da prisjeća na Posljednju večeru (22, 19ab), već postaje klasičan Lukin način upućivanja na euharistiju. Pouka izvještaja jest ta da će od sada uskrsli Krist biti nazočan među svojim okupljenim učenicima, ne vidljivo (poslije uzašašća), već u lomljenju kruha. Tako će ga poznati i prepoznati, jer će tako biti uistinu prisutan među njima, *The Gospel according to Luke X – XXIV*, (AB 28A), New York, Doubleday, 1983, str. 1559.

u kasno poslijepodne išli prema Emausu koji se nalazio zapadno od Jeruzalema. Ponetko sugerira da bi upravo to bio razlog zašto ga nisu prepoznali. Sunce je tonulo, a zalazeće sunce tako ih je zaslijepilo da nisu mogli prepoznati svog Gospodina. Kako god da bilo, istina je da je kršćanin čovjek koji ne ide prema zalasku, već prema izlasku sunca. Kršćanin ne ide u noć koja pada, već prema zori koja se pomalja - i to je ono što su, u svojoj tuzi i razočaranju, dvojica učenika na putu u Emaus zaboravili.

Poput učenika iz Emausa i mi smo zbunjeni smrću svojih dragih. Postoji opasnost da vidimo samo neuspjeh i svršetak svega. Putujemo s Uskrsnulim, a ne poznajemo ga; slušamo ga – ne razumijemo ga; gledamo ga – ne vidimo ga; pred očima nam je – ne prepoznajemo ga; korača uz nas – od nas je daleko; on je uskrsnuo, živ je – ali mrtva je naš vjera i ugasle su oči. Tražiti, naći, prepoznati i priznati Krista – dužnost je svih nas, svakoga od nas. Gdje ga naći, kako prepoznati? Odgovor nije težak. Srećemo se s njim svaki dan, putujemo s njim, slušamo ga. Prepoznat ćemo ga, ako nam duša ima oči i uši, ako ne budemo bezumni i srca spora da vjerujemo; naći ćemo ga ako ga želimo naći; čut ćemo ga ako ne želimo biti gluhi; ako imamo antenu osjetljivu na njegov glas. Prepoznajemo ga na stranicama Biblije. Sa svake stranice Evanđelja on govori: 'tumači nam Pisma' vječnu istinu vječnoga Boga.

4. Euharistija je već tračak uskrslog svijeta

Ovaj prekrasni izvještaj o Isusovu ukazanju dvojici obeshrabrenih učenika na sam dan Uskrsa liturgija sv. mise, a posebno nedjeljna sv. misa, nanovo oživljava, tako da svatko od nas može taj događaj još jedanput doživjeti u punini. Euharistija stavlja učenike u dodir s Uskrslim. Naime, kad malo pažljivije čitamo tekst Lukina izvještaja, u njegovoj strukturi možemo bez problema prepoznati shemu euharistijskog slavlja: prvo, službu riječi u Isusovu tumačenju i otkrivanju Pisma; zatim, euharistijsku službu u Isusovu lomljenju i dijeljenju kruha za stolom. Svaki dan putujemo s Uskrsnulim i on je uvijek

na našem putu, posebice je s nama na našim euharistijskim slavljinama. On želi također biti naš gost, želi iz naših usta čuti molitvu dvojice učenika: „Ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku!“ Euharistija nas stavlja u dodir upravo s Uskrsnulim Gospodinom i Velikom svećenikom koji je vječno živ u svom stanju žrtve. Tu on sabranom zajednici, nama koji smo mu 'otvorili vrata', tumači Pisma, sjeda s nama za stol, uzima kruh, izriče blagoslov, lomi kruh i daje nam ga. Dok slušamo čitanja, dok nam njegova riječ priprema, rasvjetljuje i grije srca, možemo mu potihom reći: Gospodine Isuse, otkrij nam Pisma, ražari nam srce dok nam govoriš! U obredu pričesti dok nam lomi kruh nastojmo ga prepoznati, jer euharistija je već tračak uskrslog svijeta: čak i kroz veo znaka već se može vidjeti Krist.

Krista možemo uvijek tražiti i naći i on dopušta da bude nađen. Pravo traženje biva naročito u jednostavnosti srca, poniznosti i siromaštvu, u satrvenoj duši i poniznom duhu. Međutim, na osobit način ga nalazimo, srećemo i slušamo na našim sv. misama, prepoznajemo ga u biblijskim čitanjima i kod lomljenja kruha. Svaka je naša misa susret s Raspetim i Uskrsnulim. Zar ne izgovaramo velike riječi: "Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo...". Zar na toj bratskoj gozbi ne postajemo jedno s Kristom? Ako ga ne prepoznajem i ne priznajem, moram se zapitati: Što je s mojom vjerom?

Luka u svom pripovijedanju na osobit način ističe Isusovu obazrivost i uljudnost prema svojim suputnicima i subesjednicima. Toliko je ljubazan prema njima da ne želi, nepozvan ući u njihov dom: „Kad se približe selu kamo su išli, Isus kao da htjede dalje.“ Nije se htio nametati i pošto-poto biti njihov gost. Čekao je njihov poziv. Taj je poziv još više produbio njihovo zajedništvo te učvrstio prijateljstvo i srdačnost koja se osjećala za stolom. Prisna povezanost stvara zajedništvo. Bog je dao ljudima najveći i ujedno najopasniji dar na svijetu: dar slobodne volje; možemo ga upotrijebiti kako bismo pozvali Krista da uđe u naš dom, u naša srca, a isto tako možemo dopustiti da on prođe, da ide dalje, jer on ne želi na silu ući u ničiji dom. On na vratim stoji i kuca. Poslušamo li glas njegov, i otvorimo

mu vrata, unići će k nama i večerati s nama i mi s njim (usp. Otk 3, 20). Stoga često podvečer, i ne samo na dan Uskrsa, razmišljajmo o Kristovoj blizini koji nam se pridružuje na putu kao neznamac. Budući da se mračni, pozovimo ga kao gosta u svoju kuću i prisno se povežimo s njime.

5. U Isusu je život i smisao čovjekova života

I dok smo iznova čitali ovaj izvještaj u ukazanju učenicima na putu u Emaus i s velikom pozornošću razmišljali o njemu Emaus, dvije stvari su neprestance privlačile našu pažnju. S jedne strane duboko nas se dojmila privlačna osoba pisca teksta, tako da možemo s uvjerenjem kazati da je sv. Luka doista bio veoma nadaren pisac i čovjek profinjene duše. S druge strane piščevo živo pripovijedanje na najbolji način potvrđuje da je Isus put, istina i život (usp. Iv 14, 6), uskrsnuće i život (usp. Iv 11, 25). Izvještaj nam zapravo govori o Isusovoj velikoj sposobnosti da dadne smisao stvarima, osobito čovjekovu životu. Cijela situacija je dvojici snuđenih učenika činila se bezizlazna i izgledala da nema objašnjenja. Njihove nade i snovi su uništeni. Sve dirljivo, čeznutljivo, zbunjujuće što čovjek može osjetiti u svome srcu, napose bolno žaljenje za nečim, nalazimo u njihovim tužnim riječima: „A mi se nadasmo da je onaj koji ima otkupiti Izraela“ (r. 21a). To su riječi ljudi čije su nade mrtve i pokopane. A onda dolazi Isus i razgovara s njima, i smisao života im postaje jasan, tama postaje svjetlo.

Samo u Isusu možemo naučiti, čak i u teškim i zbunjujućim vremenima, što znači život.

Na kraju, kao neka vrstu zaključka, recimo još i to da se u izvještaju o dvojici učenika koji su se nadali a sada razočarani i s gorčinom u srcu vraćaju se kući koju su ostavili da slijede Isusa, koji su do jučer bili entuzijasti, danas razočarani, mogu prepoznati mnogi ljudi koji su izgubili vjeru, nadu ili pak zvanje. Nije teško vidjeti u tim učenicima i nešto od nas samih, našeg nepovjerenja i umora, naše nevjere i okorjelosti srca. Kleofa je slika kršćanina koji pripovijeda cijelo Evanđelje, ali ga ne živi. Prečesto nalikujemo na Kleofu, koji ima tužno lice i svodi život na melankoličnu litaniju jadikovki. Gdje je ponos, gdje je nada, gdje je Uskrs? Kako će nevjernik u obeshrabrenom i snuđenom kršćaninu pronaći put do Boga? Ali evo iznenađenja: Bog nas ne napušta čak ni kad se vraćamo i bježimo, kad smo razočarani i ljuti. Razočaranje, gorčina, bježanje postaju u Božjim rukama dodatni pokušaj spasenja. Mnogi se ljudi vraćaju Bogu putem razočaranja i Bog je i tako zadovoljan. Isus se, naime, približava dvojici učenika upravo u trenutku kada su počeli u njega sumnjati. Što čini Isus kako bi prodrmao dvojicu razočaranih i obeshrabrenih učenika? On ih poziva na čitanje biblijskih tekstova. Uskrsli je uvijek na putu svakog čovjeka, često i pod odjećom hodočasnika, treba ga samo pronaći, prepoznati. Gospodin je još uvijek prisutan kao suputnik i kao prijatelj koji dijeli i lomi kruh. Čak i onima koji slijede pogrešan put ne uskraćuje kruh.